

Разбира се, че този прѣломъ въ отношенията не настѣпва веднага. На първо врѣме на българитѣ не се отрича тѣхното участие въ борбитѣ за освобождението на Сърбия, не е билъ кръщанъ и Хайдутъ Велко съ храбритѣ си витези отъ неготинско за романинъ¹⁾, а послѣ за сърбинъ, нито пъкъ сж били смѣтани за сърби Конда, завоевателя на Бѣлградската крѣпостъ, Узунъ Мирчо и първиятъ имъ талантливъ дипломатъ Петъръ Ичко. Додатъкътъ „бугаринъ“ е продължавалъ дълго да стои прѣдъ имената имъ и да напомня за борческия духъ и военната смѣлостъ на поробения българинъ. Въ сѣщото врѣме се е подържала и вѣрата у послѣдния, че рано или късно самъ ще се види свободенъ. Но събитията се ниятъ едно слѣдъ друго, минаватъ въ робска поневоля и годинитѣ, безъ желямата свобода да изгрѣе и надъ българското небе. Вѣрата на българина, обаче, че неговото бѣдеще е въ братската слога съ Сърбия не изчезва, едно защото е старателно подържана отъ сръбскитѣ правителства и, друго, защото най-близкото минало най-краснорѣчиво му втѣплѣва убѣждението че „сговорна дружина планина повдига“.

Ала, било поради особното политическо положение на младото сръбско княжество, било поради голѣмата ловкостъ на политическитѣ му ръководители, сръбскитѣ домогвания не само не биватъ наврѣме разбрани отъ българитѣ, но не биватъ усѣтени дори и отъ мнозинството сърби. Народитѣ продължаватъ да си живѣятъ въ най-голѣма взаимностъ, когато ржцѣтъ на правителството посѣгатъ тайно къмъ Нишъ, Пиротъ, Враня, Прокупле, Лѣсковецъ, па дори къмъ Ломъ, Плѣвенъ, Ихтиманъ, Самоковъ, Кюстендилъ, Велесъ, Шипъ и Битоля. Сръбскитѣ вѣстници, напр., отъ това врѣме — особно тия, които сж изразявали мнѣнието на обществото, а прѣзъ извѣстно врѣме — до къмъ 1850 г. — и официознитѣ, сж пълни съ най-голѣми симпатии за България и нейното население. Споредъ тѣхъ, нашитѣ отечественици граници достигатъ „од Дунава доънега до близу јегейског мора, од црног мора до доъне Мораве и црнаго Дрима“, а населението имъ е дори четворно по-голѣмо отъ това на твърдѣ ограниченитѣ сръбски земи — „преко пет милиона“²⁾ (гл. приурка отъ 1862 г.). Така твърди и тѣхната наука. Сърбитѣ дори

¹⁾ А. Шоповъ, Народността и езика на Македонцитѣ, Пловдивъ, 1888 год., стр. 57.

²⁾ Видов Дан, г. II, бр. 38, стр. 1 отъ 29 мартъ 1862.